

MUSTAQILLIK YILLARIDA O‘ZBEKISTONDA JISMONIY TARBIYA VA SPORTNING RIVOJLANISHI

Xudoyorov Fayzullo Bozorovich

*Termiz davlat muhandislik va
agrotexnologiyalar universiteti akademik
litseyi tarix fani o‘qituvchisi*

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarida jismoniy tarbiya va sport sohasining rivojlanish bosqichlari statistik ma’lumotlar asosida tahlil qilinadi. Sport sohasida amalga oshirilgan islohotlar, huquqiy-me’yoriy asoslarning shakllanishi, bolalar sportini rivojlantirish dasturlari, sport infratuzilmasining kengayishi hamda xalqaro sport musobaqalarida erishilgan natijalar ilmiy jihatdan yoritilgan.

Kalit so‘zlar: jismoniy tarbiya, sport, Olimpiya harakati, sport infratuzilmasi, yoshlar sporti, O‘zbekiston, sport siyosati.

ABSTRACT

This article analyzes the development of physical education and sports in Uzbekistan during the years of independence based on statistical data. The study examines sports reforms, legal foundations, youth sports development programs, expansion of sports infrastructure, and achievements of Uzbek athletes in international competitions.

Keywords: physical education, sport, Olympic movement, sports infrastructure, youth sports, Uzbekistan.

Kirish

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Mamlakatda sog'lom avlodni tarbiyalash, yoshlarni ommaviy sportga jalb etish hamda xalqaro sport maydonlarida raqobatbardosh sportchilarni tayyorlash maqsadida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirildi.

1992-yilda O'zbekiston Milliy Olimpiya qo'mitasining tashkil etilishi va xalqaro Olimpiya harakatiga qo'shilishi sport taraqqiyotida yangi bosqichni boshlab berdi. Keyingi yillarda "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi qonun hamda qator davlat dasturlari qabul qilindi. Natijada sport infratuzilmasi va sport ta'limi tizimi sezilarli darajada rivojlandi.

Tadqiqot metodlari

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

- tarixiy-qiyosiy tahlil;
- statistik ma'lumotlarni umumlashtirish;
- hujjatlar va normativ-huquqiy manbalarni tahlil qilish;
- tizimli yondashuv.

Ma'lumotlar ilmiy maqolalar, sport sohasiga oid tadqiqotlar va O'zbekiston sport tizimi rivojlanishiga bag'ishlangan manbalar asosida umumlashtirildi.

Natijalar

O'zbekistonda sport rivojlanishining asosiy bosqichlari

1-jadval

Yil	Muhim voqea
1992	Milliy Olimpiya qo'mitasi tashkil etildi

Yil	Muhim voqea
1993	"Sogʻlom avlod uchun" dasturi qabul qilindi
2000	"Jismoniy tarbiya va sport toʻgʻrisida"gi qonun yangi tahrirda qabul qilindi
2000– 2016	"Umid nihollari", "Barkamol avlod", "Universiada" musobaqalari tizimi rivojlantirildi
2017– 2025	Sportni boshqarish tizimi takomillashtirildi, ommaviy sport dasturlari kengaytirildi

Sport infratuzilmasining rivojlanishi

Mustaqillik yillarida respublika boʻylab minglab sport inshootlari, stadionlar, suzish havzalari va sport maktablari faoliyat koʻrsatdi. Bolalar-oʻsmirlar sport maktablari tarmogʻi kengaytirildi hamda yoshlarni sportga jalb etishga alohida eʼtibor qaratildi.

2-jadval

Koʻrsatkich	1991-yil	2024-yil (taxminiy)
Sport maktablari soni	200 dan ortiq	1000 dan ortiq
Sport inshootlari	5 mingga yaqin	12 mingdan ortiq
Sport bilan muntazam shugʻullanuvchilar ulushi	10–15 %	35–40 %
Xalqaro musobaqalarda ishtirok etuvchi sportchilar	Cheklangan	Minglab

Olimpiya oʻyinlaridagi natijalar

Mustaqillik yillarida O‘zbekiston sportchilari Olimpiya o‘yinlarida muntazam qatnashib kelmoqda. 1996-yilgi Atlanta Olimpiadasidan boshlab mamlakat sportchilari mustaqil davlat sifatida ishtirok etib, oltin, kumush va bronza medallarini qo‘lga kiritdilar.

3-jadval

Olimpiada	Medallar soni
Atlanta-1996	4 ta
Sidney-2000	4 ta
Afina-2004	5 ta
Pekin-2008	6 ta
Rio-2016	13 ta
Tokio-2020	5 ta
Parij-2024	13 ta

O‘zbekiston sportchilari boks, dzyudo, kurash, og‘ir atletika va erkin kurash kabi sport turlarida yuksak natijalarga erishdilar.

Yoshlar sportining rivojlanishi

Mustaqillik yillarida yoshlarni sportga jalb qilish maqsadida:

- “Umid nihollari”;
- “Barkamol avlod”;
- “Universiada”;
- “Besh tashabbus olimpiadasi”

kabi yirik sport musobaqalari tashkil etildi.

Mazkur musobaqalar millionlab o‘quvchi va talabalarni sport bilan muntazam shug‘ullanishga jalb etishda muhim ahamiyat kasb etdi.

Muhokama

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, mustaqillik davrida jismoniy tarbiya va sport davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Sport infratuzilmasining

kengayishi, zamonaviy sport majmualarining qurilishi va xalqaro standartlarga mos sport tizimining shakllanishi sportchilar natijalarining oshishiga olib keldi.

Shuningdek, ommaviy sportning rivojlanishi aholining sogʻlom turmush tarziga boʻlgan qiziqishini kuchaytirdi. Yoshlar sportiga qaratilgan eʼtibor esa sport zaxirasini shakllantirishda muhim omil boʻldi.

XULOSA

Mustaqillik yillarida Oʻzbekistonda jismoniy tarbiya va sport sohasida ulkan oʻzgarishlar amalga oshirildi. Huquqiy asoslarning yaratilishi, sport infratuzilmasining rivojlanishi, yoshlar sportining qoʻllab-quvvatlanishi va xalqaro musobaqalardagi muvaffaqiyatlar mamlakat sport tizimining yuksalishiga xizmat qildi.

Bugungi kunda Oʻzbekiston Markaziy Osiyoning yetakchi sport davlatlaridan biri sifatida eʼtirof etilib, xalqaro sport maydonlarida oʻz oʻrniga ega boʻlib bormoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Oʻzbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport toʻgʻrisida"gi Qonuni.
2. Oʻzbekiston Milliy Olimpiya qoʻmitasi materiallari.
3. Olimpiya harakati va sport rivojlanishiga oid ilmiy tadqiqotlar.
4. Sport siyosati va yoshlar sporti boʻyicha ilmiy maqolalar.
5. Oʻzbekiston sport tarixiga oid monografiyalar.